

LA COMPETÈNCIA AUTONÒMICA DE LA COMUNITAT VALENCIANA EN MATÈRIA DE DEFENSA ALS CONSUMIDORS I USUARIS

COBAS COBIELLA, MARÍA ELENA.
Dra. Profª Associada del Dpto. de Dret Civil
Universitat de València
GUILLÉN CATALÁN, RAQUEL.
Dra. Profª Associada del Dpto. de Dret Civil
Universitat de València

Índice de contenido

1. Notes preliminars.....	1
Autònomes en termes d'identitat o homogeneïtat.....	2
2.1. Classificació i Regulació de certes matèries en la normativa autonòmica.....	3
2.1.1. Drets bàsics dels consumidors i usuaris.....	3
2.1.2. En relació al dret específic d'informació.....	3
2.1.3. Renúncia dels drets dels consumidors.....	3
2.1.4. El preu: element essencial de l'oferta.....	3
2.1.5. En relació amb les condicions generals de la contractació.....	4
2.1.6. Supòsit específic de compravenda de vivenda.....	4
2.1.7. Règim sancionador.....	4

Les Comunitats Autònomes, i especialment la Comunitat Valenciana, han desenrotllat la protecció dels drets dels consumidors i usuaris a través de normes autonòmiques en la matèria amb l'objectiu de completar la labor realitzada des de l'assumpció de les competències en esta qüestió en els seus respectius Estatuts.

La finalitat última d'aquest article és observar una sèrie de aspectes bàsics i el seu reconeixement per la legislació autonòmica valenciana i advertir si la mateixa milloren la protecció dels consumidors i colman les llacunes d'aquells aspectes que la Llei estatal òbia.

Respecte d'això, com s'observarà amb la lectura del present document, es pot afirmar que la majoria de disposicions copien literalment les normes generals o introdueixen xicotetes modificacions que en res afecten el fons.

1. Notes preliminars

La configuració normativa de defensa dels consumidors es regeix, en primer lloc, per l'article 51 CE que ordena als poders públics garantir la defensa dels consumidors i usuaris, protegir, per mitjà de procediments eficaços, la seua seguretat, la seua salut i els seus legítims interessos econòmics, promoure la informació i educació, fomentar les seues organitzacions i sentir a estes en les qüestions que puguen afectar-los.

Aquest mandat constitucional va haver de compaginar-se amb la creació de l'Estat de les Autonomies que va donar lloc a un repartiment de competències entre l'Estat, les Comunitats Autònòmiques i els Administracions Locals.

Partint d'esta base, es redacta aquest article amb l'objectiu de presentar de manera succinta la normativa valenciana destinada a la protecció dels consumidors.

La defensa dels consumidors i usuaris no ha segut competencialment assumida per totes les Comunitats

Autònomes en termes d'identitat o homogeneïtat.

Concretament, en el nostre àmbit autonòmic, la Llei Orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de Reforma de la Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en l'article 49, apartat 35, assenjala la defensa dels consumidors i usuaris com a matèria de competència exclusiva de la Comunitat.

No obstant això, la decisió adoptada per cada Comunitat no és tan senzilla com pareix, ja que la matèria en qüestió, la defensa dels consumidors i usuaris, està incardinada en altres títols competencials pertanyents en exclusiva a l'Estat.

En aquest sentit, es va pronunciar el fonament jurídic primer de la STC de 30 de novembre de 1982 (RTC 1982\71), a l'establir que la defensa del consumidor és un concepte de tal amplitud i de contorns imprecisos que, de ser difícilosa de vegades l'operació qualificadora d'una norma el disegni del qual poguera entendre's que és la protecció del consumidor, l'operació no resoldria el problema, perquè la norma poguera estar compresa en més d'una de les regles definidores de competències, el que significa, en altres paraules, que esta matèria es caracteritza abans que res pel seu contingut pluridisciplinari, en el que es concentren una àmplia varietat de matèries que sí que han segut directa i expressament preses en consideració pel paràgraf primer de l'article 149 CE.

Això mateix evidència que, encara que alguns Estatuts d'Autonomia hagen assumit la competència exclusiva sobre la mateixa, en línies generals, les Comunitats Autònomes quedaran vinculades a les normes sectorials dictades per l'Estat on ostente aquest atribucions competencials, a pesar que les dites matèries estiguen relacionades amb la defensa dels consumidors i usuaris.

Per exemple, en relació a la protecció dels consumidors i usuaris es pot assenyalar el Títol competencial pertanyent en exclusiva a l'Estat sobre les bases i coordinació de la planificació general de l'activitat econòmica, en virtut de l'apartat 13 de l'article 149 CE.

L'existència del mencionat precepte suposa definir des del punt de vista constitucional el concepte de "bases". S'acudeix a una interpretació formal del terme: les normes de bases són aquelles que per a poder ser qualificades com a tals, l'Estat deu necessàriament establir d'una manera expressa el seu caràcter de bàsica o bé que aquell caràcter s'inferisca amb naturalitat de la seua pròpia estructura, segons ho estableix el fonament jurídic sext de la sentència del Tribunal Constitucional de 19 d'abril de 1988 (RTC 1988\69).

Davall els postulats mencionats, l'Estat va promulgar inicialment la Llei General de Defensa dels Consumidors i Usuaris, i posteriorment Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris, la Llei d'ordenació del comerç detallista, entre altres.

Així mateix, la consagració d'aquesta teoria en la Sentència 15/1989, de 26 de gener (RTC 1989\15) va ser un dels principis que van informar la promulgació de les primeres normes autonòmiques en la matèria.

Conseqüentment, el següent pas serà assenyalar una sèrie de matèries bàsiques i el seu

reconeixement per la legislació autonòmica valenciana.

2.1. Classificació i Regulació de certes matèries en la normativa autonòmica.

2.1.1. Drets bàsics dels consumidors i usuaris

Es reconeixen els següents drets bàsics en l'article 4 de la Llei 2/1987, de 9 abril, Estatut de consumidors i usuaris de la Comunitat Valenciana:

- La protecció contra els riscos que puguen afectar la seua salut i seguretat.
- El dret a la protecció dels seus legítims interessos econòmics i socials.
- L'audiència en consulta, la participació en l'elaboració de les disposicions generals que els afecten directament i la representació dels seus interessos, tot això a través de les associacions de consumidors i de les seues agrupacions o federacions.
- La protecció jurídica, administrativa i tècnica per part dels poders públics, que permeten triar lliurement i corregir les situacions d'inferioritat, subordinació o indefensió.
- El dret a la reparació i indemnització dels danys i perjudicis patits.

2.1.2. En relació al dret específic d'informació

El dret a què el consumidor reba una informació veraç, suficient, comprensible, inequívoca i racional sobre les característiques dels béns i servicis susceptibles d'ús i consum, s'ha convertit en una màxima en la protecció als consumidors i usuaris no sols en la legislació estatal, sinó també en les normes autonòmiques.

La lletra c) de l'article 4 de la Llei 2/1987, de 9 abril, Estatut de consumidors i usuaris de la Comunitat Valenciana ho arreplega com un dels drets bàsics dels consumidors intrínsecament unit amb la necessitat que l'esmentada informació ha de ser adequada i suficient sobre els productes i servicis que han sigut oferits.

Així mateix, el principi que l'oferta, promoció i publicitat dels productes, béns i servicis destinats als consumidors i usuaris es realitzen de conformitat amb els principis de suficiència, objectivitat, veracitat i certesa, es troba contemplat tant en el article 9, com en la lletra b) de l'article 12, de la Llei 2/1987, de 9 d'abril, d'Estatut de Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana.

2.1.3. Renúncia dels drets dels consumidors

De manera anàloga a allò que s'ha establert per l'article 10 del Text Refús de la Llei General de Defensa dels Consumidors i Usuaris, en l'article 5 de la Llei 2/1987, de 9 d'abril, d'Estatut de Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana es prohibeix la renúncia prèvia als drets reconeguts als consumidors. No obstant això, no s'estableix la nul·litat de ple dret com a sanció a la dita renúncia.

2.1.4. El preu: element essencial de l'oferta

L'article 11 de la Llei 2/1987, de 9 d'abril, d'Estatut de Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana assenyala el mandat general a les Comunitat Autònoma de velar pel compliment del règim general de preus. No obstant això, no especifica sobre l'obligació d'informar els consumidors sobre les càrregues, tributs o gravàmens que continga el preu dels béns i productes que vagen a adquirir i, en particular, en relació quan siguen ofertes públiques en vitrines i aparadors o per mitjans telemàtics.

2.1.5. En relació amb les condicions generals de la contractació

L'article 9 de la Llei 2/1987, de 9 abril, Estatut de consumidors i usuaris de la Comunitat Valenciana fa referència a la promoció d'accions que garantisquen l'eliminació de les clàusules abusives o aquelles clàusules contràries a la bona fe i el just equilibri de les contraprestacions.

2.1.6. Supòsit específic de compravenda de vivenda

Els legisladors autonòmics van considerar la necessitat que s'augmentara el nivell d'exigència per al cas concret de què el consumidor adquirira una vivenda i es puntualitzara el mencionat deure genèric d'informació, a través de la inclusió de forma obligatòria d'uns extrems necessaris que ha de conèixer el consumidor que accedisca al mercat immobiliari.

Aquest objectiu és desenrotllat de forma exhaustiva per la Llei 8/2004, de 20 d'octubre, de la Generalitat, de la Vivenda de la Comunitat Valenciana.

En particular, l'article 9 de l'esmentada norma, seguint les indicacions que estableix el Reial Decret 515/1989, de 21 d'abril, sobre protecció dels consumidors quant a informació a subministrar en la compravenda i arrendament de vivendes, afirma que tota publicitat i informació s'ajustarà a les verdaderes característiques, condicions i utilitat de la vivenda, no induirà a error als adquirents i usuaris, ni silenciarà dades fonamentals.

A més, l'article 10 de la Llei valenciana especifica que, com a mínim, la publicitat en matèria de vivenda haurà de contindre les referències següents:

- La identificació del promotor i emplaçament de l'edifici.
- La descripció de la vivenda, superfície útil i construïda, i, si és el cas, dels elements vinculats a aquesta.
- El preu de venda o d'arrendament i condicions bàsiques de finançament.
- La subjecció als requisits establits per la legislació aplicable per a garantir les quantitats entregades a compte, mencionant l'entitat garant.

Finalment, l'article 12 de dita norma, diferencia entre la informació per a la venda de vivendes en primera transmissió o segona o posteriors transmissions.

2.1.7. Règim sancionador

Amb l'objectiu de fer complir a les persones físiques i jurídiques amb activitat empresarial o professional els deures de protecció dels consumidors i usuaris s'estableixen les següents infraccions amb les seues correlatives sancions en l'article 33 de la Llei 2/1987, de 9 d'abril, d'Estatut de Consumidors i Usuaris de la Comunitat Valenciana:

- L' incompliment dels requisits, condicions, obligacions o prohibicions de caràcter sanitari establits per les normes generals i les pròpies de la comunitat autònoma.
- Les accions i omissions que produïsquen o puguen produir risc o dany efectiu per a la salut dels consumidors o usuaris ja siga en forma conscient o deliberada, siga per incórrer en qualsevol grau de negligència o abandó, si és el cas, de les precaucions exigibles en l'activitat, servici o instal·lacions que es tracte.
- L' incompliment o transgressió dels requeriments previs que formulen les autoritats sanitàries per a situacions específiques, a fi d'evitar contaminacions o circumstàncies nocives d'un altre tipus que puguen resultar greument perjudicials para La salut pública.
- L'alteració, adulteració o frau en la qualitat o quantitat de Béns i servicis susceptibles de consum, per addició o sostracció de qualsevol substància o element, alteració de la seua composició o qualitat, incompliment de les condicions que corresponen a la seua naturalesa, o a la garantia, arreglament o reparació de béns duradors.
- Tota conducta per acció o omissió que induïska a engany o confusió o que impedisca reconéixer la verdadera naturalesa del producte o servici que és objecte del consum, o les condicions en què es presta, o bé que induïska a engany o confusió, sobre la submissió dels conflictes sorgits en ocasió d'operacions de consum a procediments mediadors o d'arbitratge.
- L' incompliment de les normes reguladores de preus, la imposició injustificada de condicions de contractació que implique la inclusió necessària en els contractes de prestacions no sol·licitades o quantitats mínimes o qualsevol altre tipus d'intervenció o actuació que supose un increment abusiú dels preus o marges comercials.
- L' incompliment de les normes relatives a registre, normalització o tipificació, etiquetatge, envasament i publicitat de béns i servicis.
- L' incompliment de les disposicions sobre seguretat quan afecten o puguen suposar un risc per a l'usuari o consumidor.
- L'obstrucció o negativa a subministrar dades o a facilitar les funcions d'informació, vigilància o inspecció, i en especial l'encaminada a evitar les preses de mostres o la ineficàcia de la inspecció, així com el reiterat incompliment dels laudes arbitrals, pels que voluntàriament s'han sotmés a arbitratge.
- En general, l' incompliment dels requisits, obligacions o prohibicions establides en la legislació estatal o de la comunitat valenciana en matèria de defensa dels consumidors i usuaris